

O'zbekiston va Fransiya: taraqqiyot va farovonlik yo'lidagi o'zaro manfaatli hamkorlik

O'zbekiston tashqi siyosati doirasida Yevropa mamlakatlarini iqtisodiyot, siyosat sohasidagi loyihalarni va gumanitar tashabbuslarni amalga oshirishda muhim strategik sheriklar deb bilib, ular bilan hamkorlikni rivojlantirmoqda. Bu jarayonda Fransiya alohida o'rin tutadi.

Ikki davlat o'rtasidagi o'zaro hamkorlik faol siyosiy-diplomatik muloqot hamda savdo-investitsiyaviy hamkorlikni rivojlantirish va ta'lim, fan sohalaridagi almashinuvni mustahkamlashdagi keng imkoniyatlar bilan ajralib turadi.

O'zbekiston va Fransiya o'rtasidagi ikki tomonlama aloqalarning tarixiy ildizlari sohibqiron Amir Temur va qirol Karl VI ning erkin savdoni yo'lga qo'yish yo'lida sheriklikka asos solgan XIV asr boshlariga borib taqaladi. Har ikki mamlakat arxivlarida saqlanayotgan ma'lumotlar yetakchilarning siyosiy munosabatlarni mustahkamlashga bo'lgan istagidan dalolat beradi. Qirol Karl VI ning sharq bo'yichi siyosatini qo'llab-quvvatlagan Amir Temur tijoriy aloqalarni rivojlantirish va savdogarlarni o'zaro qo'llab-quvvatlash muhimligini ta'kidlagan. "Dunyo savdogarlar tufayli gullab-yashnaydi", deb qayd etgan sarkarda.

Do'stlik, hamjihatlik va iqtisodiy hamkorlikka bo'lgan bunday intilish asrlar davomida saqlanib qoldi. O'zbekiston mustaqillikka erishgach, bu munosabatlar yangicha sur'atda rivojlandi va bu Fransiya bilan ko'p qirrali aloqalarni mustahkamlashda o'z ifodasini topdi.

O'zaro hamkorlikning tarixiy ildizlari Shavkat Mirziyoyevning davlat rahbari etib saylanishi bilan o'ziga xos dinamika kasb etgan zamonaviy muloqot uchun mustahkam poydevor yaratdi.

E'tiborlisi, O'zbekiston yetakchisi ilk Yevropa tashrifini aynan Fransiya amalga oshirdi. Ushbu diplomatik qadam qator hukumatlararo kelishuvlar imzolanishi bilan yakunlangan o'zaro munosabatlar tarixida yangi

sahifa ochdi.

Bugun har ikki mamlakat ochiqlik va pragmatizmni namoyon etishmoqda, siyosiy muloqot, savdo-iqtisodiy, investitsiyaviy, energetika, texnologik va madaniy-gumanitar yo'nalishlarni rivojlantirishda faol hamkorlik qilishmoqda. Bunday har tomonlama yondashuv zamonaviy tahdidlar javob beradigan va umumiy tarixiy merosga tayanadigan o'zaro manfaatli sherikchilikka bo'lgan intilishdan dalolatdir.

34 yillik diplomatik munosabatlar davrida ikki mamlakat o'rtasida oltita o'zaro davlat tashriflari bo'lib o'tdi, ularning yarmi so'nggi 7 yilda amaldagi yetakchilar davriga to'g'ri keldi. Bu davr Prezident Shavkat Mirziyoyevning Parijga 2018 va 2022 yillarda ikkita tashrifi hamda Prezident Emmanuel Makronning 2023 yilda Toshkentga amalga oshirgan tashrifi bilan ajralib turadi. Yuqori darajadagi uchrashuvlar dinamikasi aloqalarning sezilarli darajada mustahkamlangani hamda hamkorlikni rivojlantirishdan o'zaro manfaatdorlikdan dalolat beradi.

Davlatlar rahbarlari sammitlari bilan birga ikki mamlakat tashqi ishlar vazirliklari va parlamentlari rahbarlarining muntazam uchrashuvlari ham o'tkazilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisida "O'zbekiston-Fransiya" do'stlik guruhi parlamentlararo hamkorlikning muhim vositasidir.

Fransiya Senati Milliy assambleyasida "Fransiya - Markaziy Osiyo" parlamentlararo guruhi faoliyat yuritadi. Bunday ko'pqirrali hamkorlik siyosiy muloqotni mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

O'zbekiston va Fransiya munosabatlarining izchil rivojlanishi savdo-iqtisodiy va investitsiyaviy sohalarda keng istiqbollarni ochadi. O'zbekistonda fransuz kapitali ishtirokida 50 ta korxonalar faoliyat yuritmoqda, ularning yarmi fransiyalik sarmoyadorlarga tegishli. Fransiya biznesining ishtiroki respublikamiz iqtisodiyotining kommunal xo'jalik (Veolia, Suez, Eiffage), energetika, jumladan "yashil" energetika (EDF, Total Eren, Voltalia, Orano), oziq-ovqat sanoati (Lactalis) kabi muhim sohalarda ayniqsa sezilarli.

Fransiya kompaniyalarining turli sohalardagi faol ishtiroki ularning o'zbek bozoriga bo'lgan qiziqishi ortayotganini ko'rsatadi hamda mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy hamkorlikni chuqurlashtirishda ishonchli asos yaratadi.

Savdo-iqtisodiy hamkorlik bo'yicha Hukumatlararo komissiya va O'zbekiston-Fransiya Savdo palatasi ikki tomonlama aloqalarni rivojlantirishning muhim mexanizmlari hisoblanadi.

Hozirgi kunda 1,07 mlrd yevrolik byudjetga ega 2023-2025 yillarga mo'ljallagan Hamkorlik dasturini amalga oshirayotgan Fransiya taraqqiyot agentligi muhim hissa qo'shmoqda.

Qo'shma biznes-forumlar o'zaro hamkorlikni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Ularning birinchisi 2023 yil noyabr oyida Samarqandda bo'lib o'tgan edi. Unda 60 ta fransuz kompaniyalari ishtirok etishgan. Ikkinchi biznes-forum 2024 yil may oyida Toshkentda o'tkazildi, unda Fransiyaning 20 kompaniyaning 53 nafar vakillari, jumladan, "SUEZ" va "Airbus Europe" top-menedjerlari qatnashdilar. Biznes-forum yakunlari bo'yicha joriy yil 30 yanvar kuni poytaxtimizda iqtisodiy hamkorlikka oid qator kelishuvlar imzolandi.

Ushbu uchrashuvlarning natijalari O'zbekiston va Yel o'rtasidagi hamkorlik kelishuvi bilan yaratilgan qulay shart-sharoit bilan mustahkamlanmoqda. Hujjatga ko'ra, Fransiya bilan eng ko'p qulaylik rejimi o'rnatilgan. Bu so'nggi besh yil ichida o'zaro tovar ayirboshlash hajmining besh barobar oshishiga yordam berdi va bu ko'rsatgich 2024 yilda 1,1 milliard dollarga yetdi. Mashinasozlik va tabiiy resurslarni qazib olish kabi sohalarni qamrab olgan joriy va istiqbolli loyihalar portfeli 8 milliard yevrodan oshadi.

O'zbekiston va Fransiya o'rtasidagi iqtisodiy aloqalarning jadal rivojlanishi bilan birga, madaniy-gumanitar sohalardagi hamkorlik ham faol kengaymoqda. So'nggi 7 yilda turli sohalarda 50 dan ortiq kelishuvlar imzolandi: turizm, arxeologiya, dizayn, moda, lingvistik, ta'lim, biznes-menedjment, sog'liqni saqlash va sport yo'nalishlari shular jumlasidandir.

Kelishuvlar samaralari ayniqsa turizm sohasida juda sezilarli: so'nggi ikki yilda O'zbekistonga tashrif buyurgan fransiyalik sayyohlar soni yiliga 20 ming kishiga yaqinlashdi.

Ayni vaqtda, mamlakatimizda fransuz tilini o'rganish ham faol rivojlanmoqda. Bugungi kunda 189 ming nafar maktab o'quvchilari va oliy o'quv yurtlar talabalari fransuz tilini yaxshi o'zlashtirganlar. Bu ma'lumotlar madaniy aloqalar va o'zaro qiziqish mustahkamlanib, ikki tomonlama munosabatlarni yanada rivojlantirish uchun asos yaratayotganidan dalolat beradi.

“Fransiya Alyansi” boshchiligidagi madaniy markazlar mamlakatlar o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Fransiya hududida Abu Ali ibn Sino va Mirzo Ulug'bek sharafiga o'rnatilgan haykallar ushbu Yevropa davlatida mintaqamiz tarixiy merosiga bo'lgan hurmat va qiziqishdan dalolatdir.

Hamkorlik aloqalari shuningdek, Ruey-Malmezon va Tuluzadagi “O'zbek bog'lari” kabi qo'shma loyihalar tufayli ham mustahkamlanmoqda.

Respublikamiz san'ati va tarixiga bag'ishlangan ko'rgazmalar ikki tomonlama aloqalarni mustahkamlashda muhim bosqich bo'ldi. 2022–2023 yillarda muhim madaniy tadbirlar, jumladan, Luvrda “O'zbekiston vohalari xazinasi”, Arab dunyosi institutida “Samarqandga yo'l” hamda YUNESKO bosh qarorgohida “Abu Rayhon Beruniy” ko'rgazmalari bo'lib o'tdi. Bu namoyishlar boy tarixiy merosimizni ochib berish bilan birga, ikki davlat o'rtasidagi yaqinlikni mustahkamlashga ham xizmat qiladi.

Xulosa qilib shuni aytish mumkin, O'zbekiston va Fransiya munosabatlari tiklanish davrini boshdan kechirmoqda. Toshkentning ham O'zbekistonda, ham butun Markaziy Osiyo mintaqasida halqaro hamkorlarni keng jalb qilishga qaratilgan ochiq va pragmatik tashqi siyosati Fransiya bilan munosabatlarni sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish uchun qulay sharoitlar yaratmoqda.

Sharif Ahmedov,

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Strategik va mintaqalararo tadqiqotlar instituti Bosh ilmiy xodimi

Manba